

ALUEKEHITYSTEHTÄVÄNÄ AMMATILLINEN OPETTAJANKOULUTUS

Ulla Mutka, Leena Kaikkonen, Leena Niskanen & Kirsti Vänskä

Väli-Suomen ammatillisen opetuksen kehittäjä

Ammatillinen opettajakorkeakoulu aloitti toimintansa Jyväskylässä syyskuussa 1962, jolloin ”kolmetoista orvontuntuista Hämeenlinnan opettajaopistosta siirrettyä ompelunopettajakokelasta” (Silloma 1973) kokoontui aloittamaan uutta lukuvuottaan Sepänkadun Keskusammattikoulun tiloihin. Kuukautta myöhemmin joukkoon liittyi vielä kaksitoista uutta ravintotalousosaston opiskelijaa, ja pienen toimintaansa käynnistelleen opettajaopiston virallisia avajaisia voitiin juhlia lokakuun alussa.

Vuosikymmenten kuluessa tästä vaatimattomasta alusta on kasvanut valtakunnallisesti merkittävä, erityisesti Väli-Suomen alueen seutukuntien ammatillisen koulutuksen kehittämistyöhön suuntautunut opettajakorkeakoulu, jossa nykyisin aloittaa opintonsa 415 eri alojen opettajaopiskelijaa vuosittain. Heistä 320 opiskelee ammatillisiksi opettajiksi ja 95 täydentää aikaisempia opettajaopintojaan valmistuakseen joko erityisopettajiksi tai opinto-ohjaajiksi. Kaikki nämä opettajankoulutukseen valitut ovat omien alojensa osaajia, liiketalouden, kulttuurin, tekniikan, sosiaali- ja terveystalouden, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ja luonnonvara-alan pitkälle koulutettuja ja oman alansa työkokemusta omaavia ammattilaisia.

Suurin osa tämän päivän ammatillisesta opettajankoulutuksesta toteutuu ns. joustavissa koulutusmalleissa ja työn ohessa opiskellen, jolloin yhteiset kontaktijaksot vuorottelevat itsenäisten opiskelijakojen ja opetusharjoittelun kanssa. Jo toistakymmentä vuotta on ollut mahdollista suorittaa ammatillinen opettajankoulutus myös englannin kielellä kansainvälisessä opettajankoulutusryhmässä.

Nykyään ammatillinen opettajakorkeakoulu tarjoaa opettajankoulutusmahdollisuuksia viidellä eri paikkakunnalla: Joensuussa, Kuopiossa, Mikkelissä, Jyväskylässä ja Seinäjoella. Toiminnan alueellinen hajauttaminen mahdollistaa aikuisille opiskelijoille mielekkään väylän opettajankoulutusopintoihin lähellä omaa työtä, perhettä ja kotipaikkaa. Samalla ratkaisu turvaa mahdollisimman hyvin myös seudullista ammatillisten opettajien tarvetta. Omalla kotiseudullaan opiskelevat, pitkälle koulutetut ja oman alansa työkokemusta omaavat opettajaopiskelijat ovat myös merkittävä ammatillisen koulutuksen alueellisen kehittämisen voimavara: opettajankoulutuksen kehittämistehtävät ja siihen liittyvä kehittämishanke kohdentuvat useimmiten oman seutukunnan ammatillisen koulutuksen, korkeakoulujen ja työelämän yhteistyö- ja kehittämishaasteisiin.

Ammatillisen opettajakorkeakoulun vahvaa asemaa erityisesti Väli-Suomen seutukuntien ammatillisen koulutuksen kehittäjänä kuvaavat erinomaisesti tiedot eri puolilla aluetta opiskelevien, perusopettajankoulutuksessa olevien opiskelijoiden kotipaikkakunnista. Syksyllä 2005 aloittaneista opiskelijoista 34 % tuli Keski-Suomesta, 17 % Etelä-Pohjanmaalta, 16 % Pohjois-Savosta, 15 % Pohjois-Karjalasta ja 11 % Etelä-Savosta. 7 % koko perusopettajankoulutuksen opiskelijamäärästä tuli näiden alueiden ulkopuolelta.

Vuosien ajan keskisuomalaisia opiskelijoita on ollut kaikista opettajankoulutuksensa aloittaneista noin kolmannes. Keski-Suomessa pitkä ammatillisen opettajankoulutuksen perinne on näkynyt aina

seutukunnan ammatillisessa koulutuksessa maan keskiarvoa korkeampana pedagogisesti kelpoisten opettajien määränä.

Alueellinen koulutus - ei hyppäyksellä vaan vaiheittain

Ammatillisen opettajankoulutuksen toimintatapa nojasi lähes kolmen ensimmäisen vuosikymmenen ajan tuolloin vallassa olleeseen, nyt jo hyvin perinteiseltä vaikuttavaan koulutusajatteluun: opettaja-opiskelijat muuttivat opiskeluaikaseen Jyväskylään asumaan ja omistautuivat pohjakoulutuksestaan ja voimassa olleista kelpoisuusvaatimuksista riippuen yhdestä kolmen vuoden pituiseen opettajankoulutukseen Keski-Suomessa.

Nykyinen alueellinen, lähelle opiskelijoita tuotu ja heidän omaa työ- ja elinpiiriään kehittämään pyrkivä toimintatapa ei ole syntynyt yhtäkkisen muutoksen kautta, vaan se on vaatinut kehittyäkseen monenlaisia kokeilu- ja kehitysvaiheita. Ensimmäiseksi alueellistettiin opetusharjoittelu 1980-luvun puolen välin jälkeen niin, että Jyväskylän seudun ammatillisten oppilaitosten lisäksi opetusharjoittelun saattoi suorittaa myös Iisalmessa tai Pieksämäellä sijaitsevilla sosiaalialan oppilaitoksissa. 1990-luvulle tultaessa siirryttiin asteittain yhä enemmän lähellä opiskelijan kotipaikkakuntaa tapahtuvaan opetusharjoittelun toteutukseen.

Ensimmäistä erityisopettajakoulutusta, joka toteutettiin alueellistettuna Pohjois-Karjalassa, sanomalehti Karjalainen kuvaa syksyllä 1990 seuraavaan tapaan: ”Ensinnäkin toimintatapa merkitsee poikkeuksellista alueellista hajauttamista: aiemmin ammatillisiin oppilaitoksiin on erityisopettajia koulutettu vain Jyväskylässä ja Hämeenlinnassa. Toisaalta opetusmuotokin on uusi: opettajat pysyvät viroissaan eri puolilla Pohjois-Karjalaa, eivätkä lähde virkavapaalle opintojen vuoksi ja jätä tehtävänsä mahdollisesti epäpäteville sijaisille. Opetus tapahtuu etäopetuksena ja näin koulutuksen myötä tullut uusi tietämys voidaan hyödyntää heti omassa opetustyössä.”

Kahta vuotta myöhemmin Oulussa käynnistyneessä alueellisesti toteutetussa erityisopettajakoulutuksessa toteutettiin kehittämishanke otsikolla ”Ammatillinen opettajankoulutus ja työelämän yhteydet”. Hanke toteutettiin Merikosken kauppappilaitoksen, Merikosken ammattioppilaitoksen ja ammatillisen opettajakorkeakoulun yhteistyönä. Kehittämishankkeen teemat olivat myös tämän päivän näkökulmasta hyvin moderneja. Niiden keskiössä oli yrittäjyyskoulutus. Leena Kaikkonen (1993) kuvaa sen teemoja seuraavasti: ”Varsinainen hankkeen toiminnallinen jakso avattiin laajoilla motivointitehtävillä, jotka olivat todellisuuteen pohjautuvia yritystarinoita ... Motivoinnin jälkeen täsmennettiin orientointiviikolla aloitetun yrittäjyyskäsitteen määrittelyä ryhmätöiden avulla. Tämän jälkeen aloitettiin varsinaisten oppimistehtävien työstäminen. Tehtävät oli jaettu kolmeen aihekokonaisuuteen: 1) Tiedolla yrittämisen alkuun; 2) Ideasta yrittäjäksi ja 3) Potkua yrittämiseen. Tiedolla yrittämisen alkuun –ryhmän oppimistehtävä ohjasi hankkimaan, jäsentämään ja valikoimaan tietoa. Ideasta yrittäjäksi –ryhmän oppimistehtävässä tutkittiin yrityksen ulkoista toimintaympäristöä ja testattiin oman liikeidean toimivuutta suunnitellussa toimintaympäristössä. Potkua yrittämiseen –ryhmä tarkasteli yrityksensä sisäistä toimintaa ja sen kehittämistä.

Aikomalla paras

Yksi merkittävimmän ammatillisen opettajankoulutuksen alueellista orientaatiota eteenpäin vieneistä vaiheista oli vuosina 1991 – 1994 toteutettu ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajille järjestetty pedagoginen peruskoulutus, ns. AIKO - projekti. Sen puitteissa luotiin pohjaa monelle nykyisin käytössä olevalle alueellisen opettajankoulutuksen toimintatavalle. Projektin tehtävänä oli

”edistää ja kehittää aikuiskoulutuskeskusten opettajien ammatillista kasvuprosessia ja siten kohottaa aikuiskoulutuskeskusten toiminnan tuloksellisuutta ja laatua. Määrällinen tavoite, aikuiskoulutuskeskusten koulutuksen laadun kehittäminen pätevöittämällä niihin pedagogisesti kelpoisia opettajia oli myös tärkeä haaste AIKO-projektin toteutukselle.” (Keurulainen ym. 1995.)

Opetushallitus edellytti, että projekti toteutetaan itseohjautuvuutta ja aikuiskoulutuskeskuksissa työskentelevän henkilöstön yhteisöllisyyttä tukien. Hankkeelta edellytettiin myös muita hyvin moderneja lähtökohtia: se oli toteutettava tarjoamalla aikuisille, työssäkäyville ihmisille opiskeluajan ja –paikan suhteen joustavia kouluttautumisratkaisuja ja siihen tuli sisältyä näyttökoe, jolla osaaminen osoitettiin.

Hankkeessa kouluttajana toiminut Saila Remus-Heimonen (1995) kuvaa tehtyjä ratkaisuja raportissaan: ”...AIKO-projektina toteutetun opettajankoulutuksen taustalla on käsitys dynaamisesta yhteiskunnasta, jossa tavoitteena on elinikäisen oppimisen, jatkuvan kasvun ja itsensä ja työnsä kehittämiseen tähtäävän kehittäjäorientaation omaava moderni opettajuus. Mm. tämän vuoksi koulutusmallissa opiskelijoiden opiskeluprojektit pyrittiin sitomaan heidän omien oppilaitostensa kehittämiseen eli heidän kontekstiinsa. Opiskelujen tavoitteet, sisältö ja kesto määräytyivät AIKO-projektin alkuvaiheessa laadittujen henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien eli HOPS:ien mukaan.”

AIKO-opiskelijat etenivät opiskeluprosessissaan joustavin ratkaisuin ja yhteistyössä etä- ja erityisesti jokaiseen aikuiskoulutuskeskukseen nimetyn lähiohjaajan kanssa. Oppilaitoksissa virinnyt yhteistoiminnallinen opiskelu lähiohjaajan organisoimana ja itseohjautuvissa opintopiireissä auttoi opintojen etenemisessä. Opintoaineistoina käytettiin paljolti opiskelijakirjeitä ja oppimistehtäviä. Remus-Heimonen (emt.) kuvaa, miten lähi- ja etäopetus tapahtui ns. rajoitetulla vuorovaikutuksella, jolloin opiskelijat saivat hakea tukea oppimisprosessilleen tarpeidensa ja aktiivisuutensa mukaan. Opiskelijoita ohjattiin lähi- ja etäohjauksella useimmiten puhelimitse sekä henkilökohtaisten palauttekirjeiden avulla. Kurssitarjotin, jota toteutettiin opiskelijoiden odotusten ja toiveiden mukaisesti alueellisina koulustilaisuuksina, oli avuksi myös opiskelutehtävien tekemisessä. Opiskelijat saivat myös mahdollisuuden edetä suoraan henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta näyttökokeeseen, jolloin joidenkin kohdalla oli selkeästi kyse itseopiskelusta.

Myöhemmät vuodet ovat osoittaneet, että AIKO -projekti oli todellinen menestystarina, joka voimisti ja pilotoi monia ammatillisen opettajankoulutuksen keskeisiä kehittämissuuntia. Se toteutettiin alueellistamalla opettajankoulutus ammatillisiin aikuiskoulutuskeskuksiin eri puolille maata ja kytkemällä koulutuksen tavoitteet selkeästi niiden toiminnan kehittämiseen. Ensimmäistä kertaa järjestettiin näin suurelle opiskelijajoukolle toimiva mahdollisuus opiskella oman työnsä ohella ja omaa ammattialaansa, oppilaitostaan ja sen koulutuksen toteutusmuotoja kehittäen. Menestystarina hanke oli myös sikäli, että siitä valmistui vuosien varrella yhteensä yli 400 pedagogisesti kelpoista opettajaa eri puolille alueellisen aikuiskoulutuksen tarpeisiin.

Ammatillisen opettajankoulutuksen nykypäivä

Monet niistä ideoista, joita AIKO-projektissa ensimmäistä kertaa näin laajassa mittakaavassa kehitettiin, elävät tämän päivän ammatillisessa opettajankoulutuksessa entisestään jalostuneina ja tämän päivän kehitystarpeisiin muokattuina. Lähes kaikki opettajien perus- ja jatkokoulutus on alueellistettua, paikallisiin kysymyksiin kiinnittyvää ja seudullisten opettajankoulutustarpeiden tyydyttämiseen suuntautunutta. Opiskeluprosessinsa kuluessa kaikki opettajaopiskelijat tekevät henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman ja etenevät oppimistehtävien kautta kehittämishankkeeseen.

Ammatillisen perus- ja korkea-asteen koulutuksen ja työelämän välisen yhteistyön kehittäminen ja siihen liittyvät verkostoituneet koulutusratkaisut ovat yksi opettajankoulutuksen kehittämisaalueista.

Tietoverkkojen kehittyminen on tuonut mukanaan verkko-opetukseen perustuvat toimintatavat, jotka mahdollistavat aikuisille, työssäkäyville ihmisille soveltuvan ajasta ja paikasta riippumattoman opiskelumahdollisuuden. Samalla opettajankoulutuksessa toteutettava verkko-opetus valmentaa opiskelijoita oman tietoverkkoihin perustuvan ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia turvaavan opetusmateriaalin tuottamiseen ja oppimisprosessien ohjaamiseen. Viime vuosina monissa kehittämisshankkeissa on paneuduttu juuri näihin kysymyksiin.

Hankeraportit, jotka kertovat opettajankoulutuksen puitteissa toteutetusta tai suunnitellusta työelämän, ammattien ja niihin liittyvän koulutuksen kehittämistyöstä, kattavat laajasti alueellisen työelämän eri toimintasektorit. Viime vuosina valmistuneissa hankeraporteissa paneudutaan Keski-Suomen alueella esimerkiksi työelämäyhteistyöhön perustuvaan insinöörikoulutukseen Viitasaarella, Pohjoisen Keski-Suomen ammatillisen opetuksen kansainvälistämiseen ja opinto-ohjauksen kehittämiseen, vihtavuorelaisen yrityksen osaamisen hallintaprosessien edistämiseen tai lentoteknillisen eriytyvän koulutuksen konelinjan suunnitteluun Hallin ilmavoimien teknilliseen kouluun. Myös muilta seutukunnilta löytyy runsaasti monipuolisia esimerkkejä vastaavasta alueellisesta kehittämistyöstä.

Mainio esimerkki kehitystyötä eteenpäin vievästä ja tietoteknisten sovellutusten käyttöönottoon liittyvästä kehittämishankkeesta on kesäkuussa 2004 valmistunut Marja-Leena Höylän (2004) raportti: ”Uuden tietojärjestelmän myötä uuteen toimintakulttuuriin Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä.” Opettajankoulutuksensa kuluessa hän toteutti Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä tietoteknisen koulutuksen, jota kuvaa kehittämishankkeessaan seuraavasti: ”Koulutettavien motivoiminen uuden tietojärjestelmän käyttöönottoon koettiin Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä tärkeäksi koulutukselliseksi tehtäväksi. Tavoitteena ei ajateltu olevan vain ohjelman teknisten piirteiden kouluttaminen, vaan asenteiden mahdollinen suuntaaminen myönteisesti kohti tulevaisuudessa olevaa sähköisen sairauskertomuksen käyttöönottoa. Koulutuksen avulla pyrittiin saavuttamaan yhden osajärjestelmän kouluttamista pidemmälle ulottuvia, vielä tulevaisuudessa olevia tavoitteita. Ohjelman tuotantokäyttö alkoi sujua ilman suurempia vaikeuksia. Kun eri ammattiryhmät saivat ohjelman käytöstä oman koulutuksensa, saatettiin käynnistää keskustelu ohjelman vaatimista työnkulkujen muutoksista ja erilaisten, yksilöllisten toimintamallien muotoutuminen eri yksiköissä alkoi hahmottua. Tietojärjestelmäkoulutuksilla voi siis vaikuttaa myös koulutettavien asenteisiin”.

Ammattikorkeakoulujen musiikkipedagogien koulutuksessa on tehty tiivistä yhteistyötä vuosituuhannen vaihteesta alkaen Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kulttuurialan kanssa.

Vaikka ammatillisen opettajankoulutuksen toiminta kohdentuu ensisijaisesti Väli-Suomeen, joustavat koulutuksen toteuttamistavat mahdollistavat myös valtakunnalliset koulutus- ja kehittämiskäytöt. Hyviä esimerkkejä alueellistetuista, paikallisiin kysymyksiin kiinnittyneistä toimintatavoista tavanomaisen toiminta-alueen ulkopuolelta ovat muutamat Etelä-Suomessa toteutetut kehittämishankkeet. Kun vuosituuhannen vaihteessa Suomen Kansallisoopperan balettikoulu muuttui toisen asteen oppilaitokseksi, sieltä hakeutui yhteensä 14 opettajaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatilliseen opettajakorkeakouluun hankkimaan pedagogista pätevyyttä. Opintoihinsa kuuluvissa kehittämishankkeissa he veivät eteenpäin oppilaitoksensa toimintaa uudessa muuttuneessa tilanteessa mm. tarkastelemalla tanssin koulutuksen rakennetta otsikoilla ”Matkalla baletinopetuksen uudistamiseen”, ”Baletinopettaja 2000-luvulla” tai ”Tanssijan synty, opetuksen pysyvät ja muuttuvat sisällöt”.

Toinen samanlainen esimerkki on Espoon-Vantaan teknillisen ammattikorkeakoulun (nykyinen EVTK -ammattikorkeakoulu) pedagogiseen kehittämiseen liittynyt opettajankoulutusprosessi vuosina 2000 – 2005. Siihen osallistuneet noin 50 opettajaa keskittyivät vahvasti oman ammattikorkeakoulunsa pedagogiseen kehittämiseen. Hankkeita tehtiin mm. verkko-opetuksen, yritystalouden ja laboratorio-opetuksen kehittämisestä insinöörikoulutuksessa.

Täydennyskoulutus ja tutkimus- ja kehittämistyö aluekehityksen vauhdittajina

Aivan samoin kuin opettajien perus- ja jatkokoulutuksella myös alueellistetulla täydennyskoulutuksella ja tutkimus- ja kehittämistyöllä on pitkä historia takanaan. Täydennyskoulutusyksikön johtaja Riitta Skyttä (1994) kuvaa vuonna 1994 laman kourissa sinnittelevän yksikkönsä uutta suuntaa toteamalla: ”Koulutustarjontaa selkiytettiin ja supistettiin painopisteen siirtyessä laajempiin kokonaisuuksiin. Selkeästi oli havaittavissa muutos täydennyskoulutukseen hakeutumisessa. Enää ei tultu entisessä määrin valmiille kursseille Jyväskylään, vaan koulutuksesta haettiin tukea oppilaitoksissa virinneisiin kehittämishankkeisiin.” Täydennyskoulutus- ja kehittämistoiminnassa näkyy myös perus- ja jatkokoulutusta selvemmin ammatillisen opettajakorkeakoulun toiminnan valtakunnallinen luonne, sillä viiden ammatillisen opettajakorkeakoulun on katettava koko maan ammatillisten opettajien täydennyskoulutuskysyntä.

Jo 1990-luvun alussa käynnistyivät ensimmäiset pitkäkestoiset alueelliset täydennyskoulutusohjelmat Lapin läänissä toteutetuilla opinto-ohjauksen kehittämishankkeilla. Läpi koko 1990-luvun ammatillinen opettajakorkeakoulu toteutti yhteistyössä opetushallituksen kanssa ajankohtaisiin koulutuspoliittisiin teemoihin liittyneitä alueellisia opinto-ohjaajien täydennyskoulutuskursseja.

Vuosikymmenen puolivälin jälkeen käynnistyi maan pohjoisia ja keskisiä osia laajasti kattanut erityisopetuksen täydennyskoulutusohjelma: ”Erityisiä koulutustarpeita omaavien oppijoiden ohjaus. Alueelliset näkökulmat erityisten koulutustarpeiden huomioinnissa: yksilöllisyys ja erilaisuus ammatillisissa oppilaitoksissa” (Kaikkonen 1997). Ohjelman tavoitteena oli alueellisen erityiskasvatuksen tukeminen kehittämällä opettajien valmiuksia tunnistaa erityisten oppijoiden erityisiä koulutustarpeita ja tukemalla opettajan yksilöllisiä ja yhteisöllisiä valmiuksia suunnitella erityistä koulutustarpeita omaavien oppijoiden oppimista ja ohjausta. Lopullisena tavoitteena olivat todelliset muutokset oppimistoiminnassa.

1990-luvun puolivälissä käynnistyi volyymiltaan edelleen varsin merkittävänä jatkuva Näyttötutkintomestarikoulutus, jonka toteutus on erityisesti painottunut Väli-Suomen alueelle. Kaikkiaan maassamme on vuoden 2004 loppuun mennessä koulutettu 6000 näyttötutkintomestaria, joista 1700 on Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun kouluttamia. Keski-Suomessa heistä työskentelee nykyään noin 300. Näyttötutkintomestareiksi opiskelevat ovat yhteistyössä alueellisen työelämän kanssa merkittäväällä tavalla kehittäneet toiminta-alueidensa aikuisten ammatillista osaamista ja heidän mahdollisuuttaan osoittaa osaamistaan ammattitaidon hankkimistavasta riippumatta.

Myös alueellisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin ammatillinen opettajakorkeakoulu on osallistunut aktiivisesti. Toiminnan intensiivisyyttä kuvaa se, että lukuvuonna 2004 – 2005 yli 17 % yliopettajien kokonaistyöpanoksesta suuntautui hanketyöhön. Vuosina 2002 – 2004 opettajakorkeakoulussa toteutettiin ”Ammattitaitovalmentaja pk-yrityksessä” –projekti. Se oli kolmivuotinen kehittämishankkeita, joka vahvisti yritysten omaa valmiutta kehittää henkilöstönsä ammattitaitoa ja työssäosaamista. Projektiin osallistui yhdeksän keskisuomalaisista pk-yritystä mm. rakennus-, metalli-, matkailu- ja kiinteistöaloilta. Yritykset olivat valinneet projektiin yhdestä neljään osallistujaa, jotka toteuttivat tukitiimiensä ja muun henkilöstön kanssa yritystensä työtoiminnan ja osaamisen kehittämistehtäviä. Parastaikaa on käynnissä on kaksi pääosin keskisuomen alueelle kohdentunutta aikuisten ammattikorkeakouluopintojen kehittämiseen liittyvää hanketta, TAITURI- ja AAKE -hankkeet. Niissä molemmissa kehitetään yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa menettelyjä, joilla aiemmin opittu pystytään tunnistamaan ja tunnustamaan osana aikuisten korkea-asteen opintoja.

Ammatillisen opettajakorkeakoulun henkilöstö on mukana myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteisissä, monialaisissa hankkeissa, joista tässä raportissa yhtenä esimerkkinä on Seija Kiiskilän ja Veli-Pekka Päiväsen artikkeli ”Seudullisista oppimispaikoista maakunnalliseen oppimis- ja innovaatioverkostoon”. Kompetenssi –hankkeessa kouluttajat yhteistyössä kollegoiden kanssa kehittävät ja jalostavat kuntien ja muun työelämän käyttöön kilpailukykyä edistäviä kehitystyökaluja. Vuosina 2002 – 2005 toteutettuun laajaan keskisuomalaisena yhteistyönä toteutettuun MASTO–projektiin (Keski-Suomi ja laajentuva Euroopan Unioni – Ohjelma maakunnan strategisen kansainvälistymisen lähtökohdaksi) ammatillisen opettajakorkeakoulun henkilöstö osallistui kouluttajina, asiantuntijatehtävissä ja ohjausryhmätyöskentelyn puitteissa.

Myös mittavaan Taitava Keski-Suomi hankekokonaisuuteen ammatillisen opettajakorkeakoulun toimijat ovat osallistuneet alusta lähtien ohjausryhmien jäseninä, asiantuntijapalveluiden tuottajina ja projektikumppaneina. Laaja työkenttä on ollut esimerkiksi opettajille suunnattu työssäoppimisen koulutus ja työelämässä toimiville suunnattu työpaikkaohjaajien koulutus.

Aluekehityksen idea läpäisee kaiken toiminnan

Eri aikoina alueellisen kehittämistyön haasteet ja painotukset ovat vaihdelleet työelämän tarpeiden, ammatillisen koulutuksen kehittämishaasteiden ja muuttuvien koulutuspoliittisten linjausten mukaan. Nykyisen kehittämistyön painopisteet ovat mm. verkko-opiskelumahdollisuuksien ja verkko-pedagogiikan kehittämisessä, yrittäjäyyskoulutuksen edistämiseksi, erityisiä koulutustarpeita omaavien oppijoiden opetuksessa, opinto-ohjauksen kysymyksissä, esteettömän oppimisen mahdollistamisessa, työssäoppimisen ja näyttöjen jatkuvassa kehittämisessä, aiemmin opitun tunnistamisessa ja tunnustamisessa ja eri kieli- ja kulttuuritaustoja omaavien opiskelijoiden koulutuksen edistämiseksi.

Artikkelissa on esitetty vain joitakin välähdyksiä siitä monialaisesta ja mittavasta aluekehitystyöstä, jota ammatillisessa opettajankoulutuksessa on vuosien varrella tehty. Esittelemällä ammatillisten opettajien perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen pitkää aluekehitystoimintaan punottua historiaa olemme halunneet osoittaa, että ajatus eri alueiden tarpeiden huomioon ottamisesta on itsestään selvä ja luonnollinen osa kaikkea toimintaa. Samoin se on tutkimus- ja kehittämistyön vahva lähtökohta.

Ammatillisen opettajakorkeakoulun alueellinen toiminta on tarkoittanut opettajankoulutuksen siirtämistä lähelle ihmisten työ- ja elinpiiriä. Samalla koulutuksen sisällöt on suunnattu niin, että kehittämishankkeiden kautta opettajiksi opiskelevat hyvin konkreettisella tavalla kehittävät ammatillista perus- ja korkeakoulutusta, niiden toimintatapoja ja oppimisympäristöjä.

Myös ammatillisen opettajakorkeakoulun hanketyön lähtökohdana ovat alan, alueen tai yksittäisten toimintayksiköiden kehittämistarpeet. Jopa kansainvälisen hanketyön taustalta löytyy ajatus alueiden kehittämisestä: vain opettajankouluttajat, joilla on vahvaa omakohtaista osaamista kansainvälistä toiminnasta, voivat palvella seutukuntia ja alueita niiden omissa kansainvälistymishaasteissa ja -pyrkimyksissä.

LÄHTEET

Ammatillisia erityisopettajia Joensuusta. Artikkelit sanomalehti Karjalaisessa syyskuussa 1990.

Höylä, M-L. 2004. Uuden tietojärjestelmän myötä uuteen toimintakulttuuriin Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä. Konsu 4 -järjestelmän käyttöönottokoulutus. Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Kehittämishanke.

Kaikkonen, L. 1993. Ammatillinen opettajankoulutus ja työelämän yhteydet. Julkaisematon raportti kehittämis- ja yhteistyöprojektista 29.11.1993.

Kaikkonen, L. 1997. Erityisiä koulutustarpeita omaavien oppijoiden ohjaus. Alueelliset näkökulmat erityisten koulutustarpeiden huomioinnissa: yksilöllisyys ja erilaisuus ammatillisissa oppilaitoksissa. Täydennyskoulutus ammatillisten oppilaitosten opettajille 1997. Julkaisematon ohjemateriaali opiskelijoille.

Keurulainen, H. & Mattila, E-L. & Remus-Heimonen, S. & Riikola, L. & Skyttä, R. 1995. Raportti ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajille järjestetyn joustavan mallin mukaisen pedagogisen peruskoulutuksen (AIKO-projekti) ammattipedagogisesta osuudesta. Julkaisematon raportti.

Remus-Heimonen, S. 1995. AIKO-projekti – kohti toimivaa ja laadukasta opettajankoulutusta. Julkaisematon raportti.

Siloma, H. 1973. Ammattikoulujen Jyväskylän opettajaopiston vuosikertomus 1972 – 1973.

Skyttä, R. 1994. Kursseista kokonaisuuksiin – täydennyskoulutuksen uusi suunta. Artikkelit lehdessä Tuloslottuvuusia, Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun vuosijulkaisu 1993 – 1994, 21.